

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

19. prosinca 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Zaštita zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca – Direktiva 2008/94/EZ – Članak 8. – Dopunski mirovinski sustavi – Zaštita prava na davanja iz mirovinskog sustava – Zajamčena minimalna razina zaštite – Obveza bivšeg poslodavca da nadoknadi smanjenje strukovne mirovine – Vanjska tijela koja upravljaju osiguranjem – Izravan učinak”

U predmetu C-168/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bundesarbeitsgericht (Savezni radni sud, Njemačka), odlukom od 20. veljače 2018., koju je Sud zaprimio 5. ožujka 2018., u postupku

Pensions-Sicherungs-Verein VVaG

protiv

Günthera Bauera,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, I. Jarukaitis, E. Juhász (izvjestitelj), M. Ilešič i C. Lycourgos, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Hogan,

tajnik: D. Dittert, načelnik odjela,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. veljače 2019.,

uzimajući u obzir pisani postupak,

- za Pensions-Sicherungs-Verein VVaG, F. Wortmann, *Rechtsanwalt*,
- za G. Bauera, I. Axler, *Rechtsanwältin*,
- za njemačku vladu, T. Henze i R. Kanitz, a zatim R. Kanitz, u svojstvu agenata,
- za luksemburšku vladu, D. Holderer i T. Uri, u svojstvu agenata, uz asistenciju P. Kinscha, *avocat*,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, Z. Lavery, u svojstvu agenta, uz asistenciju J. Coppela, *QC*,
- za Europsku komisiju, M. Kellerbauer i B.-R. Killmann, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: njemački

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. svibnja 2019.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 8. Direktive 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca (SL 2008., L 283, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 128.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Pensions-Sichungs-Verein VVaG (tijelo za osiguranje strukovnih mirovina; u daljnjem tekstu: PSV) i Günthera Bauera, u vezi s naknadom za smanjenje iznosa davanja koja isplaćuje mirovinski fond.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uvodna izjava 3. Direktive 2008/94 glasi:

„Potrebno je osigurati zaštitu zaposlenika u slučajevima insolventnosti njihovih poslodavaca te osigurati minimalni stupanj zaštite, posebno kako bi se jamčila isplata njihovih nepodmirenih potraživanja, vodeći računa o potrebi uravnoteženoga gospodarskog i socijalnog razvoja u [Europskoj uniji]. Radi toga, države članice trebaju osnovati tijelo koje jamči isplatu nepodmirenih potraživanja dotičnih zaposlenika.”

- 4 U skladu s člankom 1. stavkom 1. te direktive, ona se primjenjuje na potraživanja zaposlenika koja su nastala iz ugovora o radu ili radnih odnosa i koja postoje prema poslodavcima koji su insolventni u smislu članka 2. stavka 1. navedene direktive.

- 5 Na temelju članka 8. navedene direktive:

„Države članice osiguravaju poduzimanje potrebnih mjera za zaštitu interesa zaposlenika i osoba koje su na dan nastanka insolventnosti poslodavca već napustile njegovo poduzeće ili pogon, koji se odnose na stečena ili buduća prava na davanja iz mirovinskog sustava, uključujući i davanja za nadživjele osobe, u okviru dopunskog strukovnog ili među-strukovnog mirovinskog sustava, izvan nacionalnih sustava zakonske socijalne sigurnosti.”

- 6 U skladu s člankom 11. prvim stavkom Direktive 2008/94, ona ne utječe na pravo država članica da primijene ili uvedu zakone i druge propise koji su povoljniji za zaposlenike.

Njemačko pravo

- 7 Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung (Betriebsrentengesetz) (Zakon o poboljšanju sustava strukovnog mirovinskog osiguranja (Zakon o strukovnim mirovinama)) od 19. prosinca 1974. (BGBl. 1974., I, str. 3610.), kako je izmijenjen Zakonom od 17. kolovoza 2017. (BGBl. 2017., I, str. 3214.) (u daljnjem tekstu: Zakon o strukovnim mirovinama), u svojem članku 1., naslovljenom „Jamstvo poslodavca u pogledu strukovne starosne mirovine”, propisuje:

„1. Ako poslodavac zaposleniku jamči davanja za slučaj starosti, invalidnosti ili smrti na temelju njegova radnog odnosa (strukovno mirovinsko osiguranje), primjenjuju se propisi ovog zakona. Strukovno mirovinsko osiguranje može provoditi izravno poslodavac ili neko od takozvanih tijela za osiguranje koja su navedena u članku 1.b stavcima 2. do 4. Poslodavac je odgovoran za isplatu davanja koja jamči čak i ako sustav ne provodi izravno.

[...]”

- 8 Članak 1.b tog zakona, naslovljen „Zaštita stečenih prava i usluge strukovnog mirovinskog osiguranja”, koji u stavcima 2. do 4. nabroja mogućnosti koje se nude poslodavcu u području strukovnog mirovinskog osiguranja, u biti propisuje da poslodavac može ugovoriti životno osiguranje za zaposlenika (stavak 2.) ili da strukovna mirovinska davanja može isplaćivati mirovinski fond ili mirovinska štedionica (stavak 3.) ili pomoćni fond (stavak 4.).
- 9 Članak 7. navedenog zakona, naslovljen „Razina pokrića”, određuje:

„1. Primatelji mirovine i njihovi nasljednici, čija se potraživanja koja proizlaze iz neposrednog jamstva poslodavca za osiguranje ne isplate jer je nad imovinom poslodavca ili njegovom ostavinom otvoren postupak zbog insolventnosti, imaju protiv tijela za osiguranje od rizika insolventnosti potraživanje u visini davanja koje bi poslodavac morao isplatiti na temelju jamstva za mirovinu u slučaju da nije otvoren stečajni postupak. [...]

[...]”

- 10 Članak 10. istog zakona, naslovljen „Obveza uplaćivanja doprinosa i izračun doprinosa”, određuje:

„1. Sredstva za provedbu osiguranja za slučaj insolventnosti financiraju se na temelju javnopravne obveze doprinosima svih poslodavaca koji su neposredno jamčili za davanja iz strukovnog mirovinskog osiguranja ili koji mirovinsko osiguranje provode preko izravnog osiguranja [...], pomoćnog fonda ili mirovinske štedionice.

[...]

4. Na ovrhu na temelju rješenja o doprinosima tijela za osiguranje od rizika insolventnosti odgovarajuće se primjenjuju odredbe Zivilprozessordnung (Zakona o građanskom postupku). Ovršnu ispravu izdaje tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti.

[...]”

11 Članak 14. Zakona o strukovnim mirovinama, naslovljen „Tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti”, propisuje:

„1. Tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti je [PSV]. On je istodobno nositelj mirovinskog osiguranja za slučaj insolventnosti u pogledu ugovora o osiguranju luksemburških poduzeća u skladu sa Sporazumom od 22. rujna 2000. između Savezne Republike Njemačke i Velikog Vojvodstva Luksemburga o suradnji u području osiguranja za slučaj insolventnosti strukovnog mirovinskog osiguranja.

2. [PSV] podliježe bonitetnom nadzoru Bundesanstalta für Finanzdienstleistungsaufsichta (Savezni ured za nadzor financijskih usluga) [...]”

12 Člankom 3. Verwaltungs-Vollstreckungsgesetzta (Zakon o ovrsi na temelju upravnih akata) od 27. travnja 1953. (BGBl. 1953., I., str. 157.), kako je izmijenjen Zakonom od 30. lipnja 2017. (BGBl. 2017., I., str. 2094.), predviđa se:

„1. Ovrha se protiv ovršenika pokreće rješenjem o ovrsi; nije potreban ovršni nalog.

2. Pretpostavke za pokretanje ovrhe su:

(a) rješenje o dugu kojim se dužnik poziva na ispunjenje;

(b) dospelost tražbine;

(c) protek roka od tjedan dana od dostave rješenja o dugu ili, ako tražbina dopijeva tek nakon toga, protek roka od tjedan dana od nastupanja dospelosti.

3. Prije određivanja ovrhe dužnika se nadalje mora posebno opomenuti uz rok plaćanja od daljnjih tjedan dana.

4. Rješenje o ovrsi donosi tijelo koje može isticati potraživanje.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

13 U prosincu 2000. bivši poslodavac G. Bauera dodijelio mu je pravo na strukovnu mirovinu u smislu Zakona o strukovnim mirovinama.

14 Ta strukovna mirovina obuhvaćala je mjesečni dodatak mirovini i božićnicu koje izravno dodjeljuje bivši poslodavac i mirovinu koja se dodjeljuje na temelju sustava mirovinskih fondova na temelju doprinosa tog bivšeg poslodavca koji isplaćuje Pensionskasse für die Deutsche Wirtschaft (Mirovinski fond za njemačko gospodarstvo; u daljnjem tekstu: Pensionskasse), međustrukovno tijelo čija davanja daju zaposlenicima korisnicima subjektivno pravo.

15 Pensionskasse se tijekom 2003. suočio s gospodarskim poteškoćama i, uz odobrenje Saveznog ureda za nadzor financijskih usluga, smanjio je iznos davanja koje isplaćuje. Dakle, dio mirovine koji je isplaćen G. Baueru, izračunan na temelju doprinosa njegova bivšeg poslodavca, koji je u lipnju 2003. iznosio 599,49 eura bruto, Pensionskasse je smanjivao svake godine između 2003. i 2013., pri čemu je jedanaest provedenih smanjenja iznosilo između 1,40 % i 1,25 %.

16 Ukupno, u razdoblju od 2003. do 2013. iznos mjesečne mirovine koju je Pensionskasse isplatio G. Baueru smanjen je za 13,8 %, što za dotičnu osobu predstavlja gubitak od 82,74 eura mjesečno i smanjenje ukupnog iznosa strukovnih mirovinskih davanja od 7,4 % na koje ima pravo u okviru dopunskog strukovnog mirovinskog sustava.

- 17 U skladu s jamstvenom obvezom koja proizlazi iz nacionalnih propisa, bivši poslodavac G. Bauera počeo je nadoknađivati smanjenje davanja koja isplaćuje Pensionskasse, s obzirom na to da taj propis ne predviđa nikakvu drugu obvezu osiguranja davanja koja isplaćuju mirovinski fondovi.
- 18 U siječnju 2012. otvoren je postupak zbog insolventnosti tog bivšeg poslodavca.
- 19 PSV, koji osigurava isplatu strukovnih mirovina u slučaju insolventnosti poslodavca u Njemačkoj i Luksemburgu, odlukom od 12. rujna 2012. obavijestio je G. Bauera da preuzima plaćanje dodatka mirovini u iznosu od 398,90 eura mjesečno i plaćanje božićnice od 1451,05 eura godišnje.
- 20 Međutim, budući da je PSV odbio nadoknaditi smanjenja koja su primijenjena na mirovinu koju isplaćuje Pensionskasse, potonji nastavlja isplaćivati dotičnoj osobi mirovinu u smanjenom iznosu.
- 21 Tužbom podnesenom nadležnom prvostupanjskom sudu G. Bauer tvrdio je da je zbog postupka koji je zbog insolventnosti pokrenut protiv njegova bivšeg poslodavca PSV trebao jamčiti smanjenja koja su utjecala na davanja koje isplaćuje Pensionskasse. PSV je tvrdio da nije dužan osigurati iznos davanja koja isplaćuje mirovinski fond u slučaju kada poslodavac zbog vlastite insolventnosti nije u mogućnosti ispuniti svoju zakonsku jamstvenu obvezu.
- 22 G. Bauer odbijen je u prvom stupnju, ali je uspio u žalbenom postupku.
- 23 Bundesarbeitsgericht (Savezni radni sud, Njemačka), pred kojim je PSV pokrenuo postupak, navodi da je u glavnom postupku potrebno odgovoriti na pitanje je li PSV dužan jamčiti za potraživanje koje G. Bauer ima prema svojem bivšem poslodavcu jer je potonji insolventan i stoga ne može ispuniti vlastitu obvezu da jamči za davanja koja isplaćuje Pensionskasse.
- 24 Sud koji je uputio zahtjev ističe da se u Njemačkoj strukovna mirovinska davanja mogu dodijeliti na različite načine. Poslodavac može, s jedne strane, izravno isplaćivati davanja koja je obvezan ispuniti na temelju strukovnog mirovinskog sustava svojeg poduzeća. S druge strane, može isplatiti navedena davanja preko vanjskih subjekata. Poslodavac dakle ne pruža nikakva davanja, nego ih pruža neizravno sklapanjem životnog osiguranja u korist radnika ili preko pomoćnog fonda ili mirovinskog fonda koji je odredio za upravljanje strukovnim mirovinskim sustavom svojeg poduzeća.
- 25 Ako poslodavac priznaje zaposleniku strukovna mirovinska davanja koje isplaćuje vanjsko tijelo za mirovinsko osiguranje i ako te usluge nisu dovoljne da se ispuni obveza koju je on preuzeo prema zaposleniku na temelju ugovora o radu, nacionalno pravo nameće poslodavcu jamstvenu obvezu koju mora ispuniti svojim vlastitim sredstvima. U toj situaciji, ako je poslodavac insolventan, nacionalno pravo ne predviđa obvezu PSV-a da jamči za davanja koja poslodavac mora isplatiti zaposleniku i to zbog toga što je mirovinski fond smanjio iznos isplaćenih davanja.
- 26 Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje o primjenjivosti članka 8. Direktive 2008/94 u slučaju u kojem je mirovinski fond smanjio iznos isplaćenih davanja a da pritom sam nije insolventan, ali u kojem bivši poslodavac, unatoč svojoj jamstvenoj obvezi predviđenoj nacionalnim pravom, ne može nadoknađivati smanjenje zbog svoje insolventnosti. Taj sud smatra da u tom slučaju postoji potraživanje zaposlenika prema njegovu bivšem poslodavcu koje proizlazi iz radnog odnosa u smislu članka 1. stavka 1. Direktive 2008/94, s obzirom na to da se to potraživanje temelji na tome da je taj bivši poslodavac odobrio mirovinska davanja.
- 27 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da u glavnom postupku gubici koje je pretrpio bivši dotični zaposlenik iznose tek 13,8 % mjesečne mirovine i 7,4 % svih strukovnih mirovinskih davanja koja proizlaze iz prava koja je on stekao na temelju dopunskog strukovnog mirovinskog sustava, pita, uzimajući u obzir obvezu zaštite interesa zaposlenika iz članka 8. Direktive 2008/94, koje su to okolnosti u kojima se gubici koje je bivši zaposlenik pretrpio zbog insolventnosti njegova bivšeg poslodavca mogu smatrati očito neproporcionalnima. Smatra da su potrebna pojašnjenja u vezi s

okolnostima iz točke 35. presude od 24. studenoga 2016., *Webb-Sämman* (C-454/15, EU:C:2016:891) kako bi mogao ocijeniti je li u predmetu u glavnom postupku postignuta minimalna zaštita predviđena člankom 8. Direktive 2008/94.

- 28 Kao treće, sud koji je uputio zahtjev ističe da ne može pristupiti tumačenju relevantnih odredaba Zakona o strukovnim mirovinama na način koji je u skladu s tom direktivom u slučaju da članak 8. Direktive 2008/94 treba tumačiti na način da postavlja zahtjev prema kojem dotična država članica mora jamčiti prava na koja se poziva G. Bauer. Stoga taj sud pita o izravnom učinku koji bi članak 8. Direktive 2008/94 mogao imati, na temelju kojeg bi se G. Bauer mogao izravno pred njim pozvati na tu odredbu.
- 29 Kao četvrto, u slučaju da članak 8. Direktive 2008/94 proizvodi izravne učinke, sud koji je uputio zahtjev pita može li se na tu odredbu pozivati protiv tijela za osiguranje strukovnih mirovina poput PSV-a.
- 30 U tim je okolnostima Bundesarbeitsgericht (Savezni radni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća pitanja:

„1. Je li primjenjiv članak 8. Direktive 2008/94 [...] ako se davanja iz strukovnog mirovinskog osiguranja isplaćuju preko međustrukovnog mirovinskog fonda koji podliježe državnom nadzoru financijskih usluga, ako taj fond iz financijskih razloga opravdano smanji svoja davanja uz odobrenje nadzornog tijela te poslodavac doduše prema nacionalnom pravu odgovara za smanjenja prema bivšim zaposlenicima, ali njegova insolventnost dovede do toga da ne može ispuniti svoju obvezu nadoknađivanja tih smanjenja davanja?

2. Ako je odgovor na prvo prethodno pitanje potvrđan:

U kojim se okolnostima zbog insolventnosti poslodavca pretrpljeni gubici bivšeg zaposlenika koji se odnose na davanja iz strukovnog mirovinskog osiguranja mogu smatrati očito neproporcionalnima i da stoga obvezuju države članice da osiguraju minimalnu zaštitu protiv toga, iako bivši zaposlenik dobiva barem polovicu davanja iz mirovinskog sustava koja proizlaze iz njegovih stečenih mirovinskih prava?

3. Ako je odgovor na prvo prethodno pitanje potvrđan:

Ima li članak 8. Direktive 2008/94 [...] izravan učinak i dodjeljuje li ta odredba, ako država članica nije prenijela tu direktivu ili je nije pravilno prenijela u nacionalno pravo, pojedincu prava na koja se on može pozivati pred nacionalnim sudom protiv države članice?

4. Ako je odgovor na treće prethodno pitanje potvrđan:

Je li privatnopravno organizirani, za poslodavce obvezujući, fond koji je država članica odredila kao tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti strukovnog mirovinskog sustava i koji podliježe državnom nadzoru financijskih usluga te koji na temelju javnog prava od poslodavaca ubire i doprinose potrebne za osiguranje insolventnosti i koji poput javnog tijela upravnim aktom može određivati uvjete ovrhe, javno tijelo države članice?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 31 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. Direktive 2008/94 tumačiti na način da se primjenjuje u situaciji u kojoj poslodavac, koji pruža strukovna mirovinska davanja preko međustrukovnog tijela, zbog svoje insolventnosti ne može jamčiti naknadu gubitaka koji proizlaze iz smanjenja davanja koje isplaćuje to međustrukovno tijelo i koje je odobrilo javno tijelo za nadzor financijskih usluga koje provodi bonitetni nadzor navedenog tijela.
- 32 U pogledu materijalnog područja primjene Direktive 2008/94, njezin članak 1. stavak 1. propisuje da se ona primjenjuje na potraživanja zaposlenika koja su nastala iz ugovora o radu ili radnih odnosa i koja postoje prema poslodavcima koji su insolventni u smislu članka 2. stavka 1. te direktive.
- 33 Člankom 8. navedene direktive predviđa se da države članice osiguravaju poduzimanje potrebnih mjera za zaštitu interesa zaposlenika i osoba koje su na dan nastanka insolventnosti poslodavca napustile njegovo poduzeće ili pogon, koji se odnose na stečena ili buduća prava na davanja iz mirovinskog sustava u okviru dopunskog strukovnog ili među-strukovnog mirovinskog sustava, izvan nacionalnih sustava zakonske socijalne sigurnosti.
- 34 Nesporno je da je G. Bauer bivši zaposlenik, da je njegov bivši poslodavac u stanju insolventnosti i da je na dan nastanka njegove insolventnosti i zbog toga došlo do povrede stečenih prava na davanja iz mirovinskog sustava, s obzirom na to da taj bivši poslodavac više nije bio u mogućnosti nadoknađivati smanjenje mjesečne strukovne mirovine koju isplaćuje međustrukovno tijelo, u skladu s poslodavčevom obvezom na temelju nacionalnog zakonodavstva da jamči za isplatu strukovnih mirovinskih davanja.
- 35 Stoga su ispunjeni materijalni elementi iz članka 8. Direktive 2008/94 što znači da je članak 8. primjenjiv na okolnosti poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku (vidjeti u tom smislu presudu od 25. travnja 2013., Hogan i dr., C-398/11, EU:C:2013:272, t. 40.).
- 36 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 8. Direktive 2008/94 treba tumačiti na način da se primjenjuje u situaciji u kojoj poslodavac, koji pruža strukovna mirovinska davanja preko međustrukovnog tijela, zbog svoje insolventnosti ne može jamčiti naknadu gubitaka koji proizlaze iz smanjenja iznosa navedenih davanja koje isplaćuje to međustrukovno tijelo i koje je odobrilo javno tijelo za nadzor financijskih usluga koje provodi bonitetni nadzor navedenog tijela.

Drugo pitanje

- 37 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita koje su posebne okolnosti u kojima se za potrebe primjene članka 8. Direktive 2008/94 treba smatrati da je smanjenje iznosa strukovnih mirovinskih davanja koji se isplaćuju bivšem zaposleniku zbog insolventnosti njegova bivšeg poslodavca očito neproporcionalno, što dovodi do obveze država članica da osiguraju minimalnu zaštitu, iako dotična osoba prima najmanje polovinu iznosa davanja koja proizlaze iz njezinih stečenih prava na strukovnu mirovinu.
- 38 Valja podsjetiti da države članice u okviru prenošenja članka 8. te direktive raspolazu širokom marginom prosudbe radi utvrđivanja kako mehanizma tako i razine zaštite prava koja su zaposlenici stekli na davanja iz mirovinskog sustava u okviru dopunskih mirovinskih sustava. Dakle, ta se odredba ne može tumačiti na način da se njome zahtijeva potpuno jamstvo predmetnih prava (vidjeti u tom smislu presudu od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 41.).

- 39 Stoga se člankom 8. Direktive 2008/94 ne sprečava države članice da, nastojeći postići gospodarski i socijalno opravdane ciljeve, smanje stečena prava zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca, pod uvjetom da poštuju, među ostalim, načelo proporcionalnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 42.).
- 40 Iz toga slijedi da su države članice, u skladu s ciljem koji se želi postići Direktivom 2008/94, dužne jamčiti minimalnu razinu zaštite koju zahtijeva ta odredba ako ne postoji nikakva zloraba prava od strane zaposlenika u smislu članka 12. te direktive (vidjeti u tom smislu presude od 24. studenoga 2016., Webb-Sämann, C-454/15, EU:C:2016:891, t. 35. i od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 47.).
- 41 Sud je već presudio da pravilno prenošenje članka 8. navedene direktive zahtijeva da bivši zaposlenik u slučaju insolventnosti svojeg poslodavca dobije barem polovicu davanja iz mirovinskog sustava koja proizlaze iz njegovih akumuliranih mirovinskih prava za koja je plaćao doprinose u okviru dopunskog strukovnog mirovinskog sustava (vidjeti u tom smislu presude od 25. siječnja 2007., Robins i dr., C-278/05, EU:C:2007:56, t. 57.; od 25. travnja 2013., Hogan i dr., C-398/11, EU:C:2013:272, t. 51.; od 24. studenoga 2016., Webb-Sämann, C-454/15, EU:C:2016:891, t. 35. i od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 50.).
- 42 Usto, Sud je pojasnio da čak i ako se člankom 8. Direktive 2008/94 zahtijeva minimalno jamstvo u visini polovice davanja iz mirovinskog sustava, to ne isključuje mogućnost da se u drugim okolnostima i gubici koje pretrpi zaposlenik ili bivši zaposlenik mogu smatrati očito neproporcionalnima u odnosu na obvezu zaštite interesa zaposlenika iz te odredbe (vidjeti u tom smislu presude od 24. studenoga 2016., Webb-Sämann, C-454/15, EU:C:2016:891, t. 35. i od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 50.).
- 43 Iz obrazloženja Prijedloga direktive Vijeća od 11. travnja 1978. o usklađivanju zakonodavstava država članica o zaštiti radnika u slučaju insolventnosti poslodavca (COM(78) 141 *final*) proizlazi da je cilj te direktive bio pružiti zaštitu u okolnostima u kojima su radniku i njegovoj obitelji ugrožene osnovne životne potrebe. Konkretno, kao što je navedeno u tom obrazloženju, odredbe koje se sada navode u članku 8. Direktive 2008/94 opravdavaju se voljom zakonodavca Unije da se izbjegnju osobito teške okolnosti za radnika zbog gubitka prava koja je stekao na temelju dopunskog mirovinskog sustava.
- 44 Iz toga se može zaključiti da se smanjenje davanja iz mirovinskog sustava bivšeg radnika treba smatrati očito neproporcionalnim ako iz tog smanjenja proizlazi, i ovisno o slučaju, iz njegova predviđenog kretanja, da bi mogućnosti dotične osobe da zadovolji svoje osnovne potrebe bile ozbiljno ugrožene. To bi bio slučaj sa smanjenjem davanja iz mirovinskog sustava bivšeg zaposlenika koji zbog tog smanjenja već živi ili bi morao živjeti ispod praga rizika od siromaštva koji je odredio Eurostat za predmetnu državu članicu.
- 45 Člankom 8. Direktive 2008/94 zahtijeva se, kao obveza minimalne zaštite, da država članica jamči bivšem radniku koji je izložen takvom smanjenju svojih davanja iz mirovinskog sustava naknadu iznosa koja nužno ne obuhvaća sve pretrpljene gubitke, ali može otkloniti njihovu očitu neproporcionalnost.
- 46 S obzirom na prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti da članak 8. Direktive 2008/94 treba tumačiti na način da se smanjenje iznosa strukovnih mirovinskih davanja bivšeg zaposlenika zbog insolventnosti njegova bivšeg poslodavca smatra očito neproporcionalnim, iako dotična osoba prima najmanje polovinu iznosa davanja koja proizlaze iz njezinih stečenih prava na strukovnu mirovinu, ako taj bivši radnik zbog tog smanjenja već živi ili bi morao živjeti ispod praga rizika od siromaštva koji je odredio Eurostat za predmetnu državu članicu.

Treće i četvrto pitanje

- 47 Svojim trećim i četvrtim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev pita može li članak 8. Direktive 2008/94 imati izravan učinak tako da se na njega može pozvati protiv tijela privatnog prava koje je država odredila kao tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti poslodavaca u području strukovnog mirovinskog osiguranja.
- 48 Kao što je Sud u nekoliko navrata presudio, pojedinci se mogu pozivati na bezuvjetne i dovoljno precizne odredbe direktive protiv države članice i svih njezinih upravnih tijela kao i protiv tijela ili subjekata koji su pod vlašću ili nadzorom države ili imaju posebne ovlasti šire od onih koje proizlaze iz pravila koja se primjenjuju na odnose između pojedinaca (presuda od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 54. i navedena sudska praksa). S državom se mogu izjednačiti i tijela ili subjekti kojima je neko tijelo povjerilo izvršavanje zadaće od javnog interesa te u tu svrhu imaju posebne ovlasti (presude od 10. listopada 2017., Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, t. 34. i od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 55.).
- 49 Ispitivanje pitanja je li članak 8. Direktive 2008/94 bezuvjetan i dovoljno precizan mora se odnositi na tri aspekta, to jest na određivanje korisnikâ zaštite predviđene tom odredbom, sadržaj te zaštite i identitet osobe koja je dužna pružiti navedenu zaštitu.
- 50 U vezi s korisnicima zaštite propisane člankom 8. Direktive 2008/94, iz teksta tog članka jasno proizlazi da se tom direktivom nastoje zaštititi zaposlenici i bivši zaposlenici koji su pogođeni insolventnošću svojeg poslodavca ili bivšeg poslodavca. Slijedom toga, taj članak ispunjava, u pogledu određivanja korisnika jamstva, uvjete preciznosti i bezuvjetnosti koji se zahtijevaju za izravnu primjenjivost odredbe neke direktive (presuda od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 57.).
- 51 Što se tiče sadržaja zaštite predviđene u članku 8. Direktive 2008/94, valja podsjetiti da je Sud istaknuo da se člankom 8. nastoji svakom pojedinačnom zaposleniku osigurati minimalna zaštita (vidjeti u tom smislu presudu od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 46. i 47. i navedenu sudska praksu).
- 52 Sud je utvrdio da navedeni članak 8., u dijelu u kojem se državama članicama nalaže da bez iznimke svakom pojedinačnom bivšem zaposleniku zajamče naknadu koja odgovara najmanje 50 % vrijednosti njegovih prava stečenih na temelju dopunskog strukovnog mirovinskog sustava u slučaju insolventnosti njegova poslodavca, sadržava jasnu, preciznu i bezuvjetnu obvezu koju imaju države članice, a čiji je cilj dodjela prava pojedincima (vidjeti u tom smislu presudu od 6. rujna 2018., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, t. 60.).
- 53 Slijedom točaka 44. i 45. ove presude, isto vrijedi i za zahtjev u skladu s kojim su države članice na temelju članka 8. Direktive 2008/94 također dužne osigurati minimalnu zaštitu bivšem zaposleniku koji je izložen očito neproporcionalnom smanjenju davanja iz mirovinskog sustava, tako da se pojedinci mogu izravno pozivati na taj zahtjev pred nacionalnim sudom.
- 54 Što se tiče određenja osobe koja je dužna pružiti zaštitu koju propisuje članak 8. Direktive 2008/94, iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je predmetna država članica odredila PSV kao tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti poslodavaca u području strukovnog mirovinskog osiguranja. To tijelo privatnog prava podliježe bonitetnom nadzoru koji provodi javno tijelo za nadzor financijskih usluga. Usto, ono od poslodavaca, u skladu s pravilima javnog prava, ubire obvezne doprinose potrebne za osiguranje od rizika insolventnosti i može, kao i tijelo javne vlasti, donošenjem upravnog akta stvoriti uvjete za prisilno izvršenje.
- 55 Stoga, s obzirom na zadaću PSV-a i uvjete pod kojima je izvršava, taj se subjekt razlikuje od pojedinaca i treba biti izjednačen s državom, tako da se na njegovu štetu u načelu može pozivati na bezuvjetne i dovoljno precizne odredbe članka 8. Direktive 2008/94.

- 56 Međutim, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 96. svojeg mišljenja, to tumačenje može se održati samo ako je predmetna država članica povjerila PSV-u obvezu osiguranja minimalne zaštite u području davanja iz mirovinskog sustava koju zahtijeva taj članak 8., što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri. Naime, kao što to, među ostalim, proizlazi iz očitovanja koja su podnijeli PSV i njemačka vlada, jamstvo koje to tijelo mora osigurati ne proteže se na davanja koja isplaćuju mirovinski fondovi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku.
- 57 S obzirom na prethodna razmatranja, na treće i četvrto pitanje valja odgovoriti tako da članak 8. Direktive 2008/94 kojim se predviđa obveza minimalne zaštite može imati izravan učinak, tako da se na njega može pozvati protiv tijela privatnog prava koje je država odredila kao tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti poslodavaca u području strukovnog mirovinskog osiguranja ako se, s obzirom na zadaću tog tijela koja mu je povjerena i na uvjete pod kojima je ono obavlja, može izjednačiti s državom, pod uvjetom da jamstvena zadaća koja mu je povjerena djelotvorno obuhvaća vrste davanja iz mirovinskog sustava za koje se zahtijeva minimalna zaštita predviđena tim člankom 8.

Troškovi

- 58 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 8. Direktive 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca treba tumačiti na način da se primjenjuje u situaciji u kojoj poslodavac, koji pruža strukovna mirovinska davanja preko međustrukovnog tijela, zbog svoje insolventnosti ne može jamčiti naknadu gubitaka koji proizlaze iz smanjenja iznosa navedenih davanja koje isplaćuje to međustrukovno tijelo i koje je odobrilo javno tijelo za nadzor financijskih usluga koje provodi bonitetni nadzor navedenog tijela.**
- 2. Članak 8. Direktive 2008/94 treba tumačiti na način da se smanjenje iznosa strukovnih mirovinskih davanja bivšeg zaposlenika zbog insolventnosti njegovog bivšeg poslodavca smatra očito neproporcionalnim, iako dotična osoba prima najmanje polovinu iznosa davanja koja proizlaze iz njezinih stečenih prava na strukovnu mirovinu, ako taj bivši radnik zbog tog smanjenja već živi ili bi morao živjeti ispod praga rizika od siromaštva koji je odredio Eurostat za predmetnu državu članicu.**
- 3. Članak 8. Direktive 2008/94 kojim se predviđa obveza minimalne zaštite može imati izravan učinak, tako da se na njega može pozvati protiv tijela privatnog prava koje je država odredila kao tijelo za osiguranje od rizika insolventnosti poslodavaca u području strukovnog mirovinskog osiguranja ako se, s obzirom na zadaću tog tijela koja mu je povjerena i na uvjete pod kojima je ono obavlja, može izjednačiti s državom, pod uvjetom da jamstvena zadaća koja mu je povjerena djelotvorno obuhvaća vrste davanja iz mirovinskog sustava za koje se zahtijeva minimalna zaštita predviđena tim člankom 8.**

Potpisi